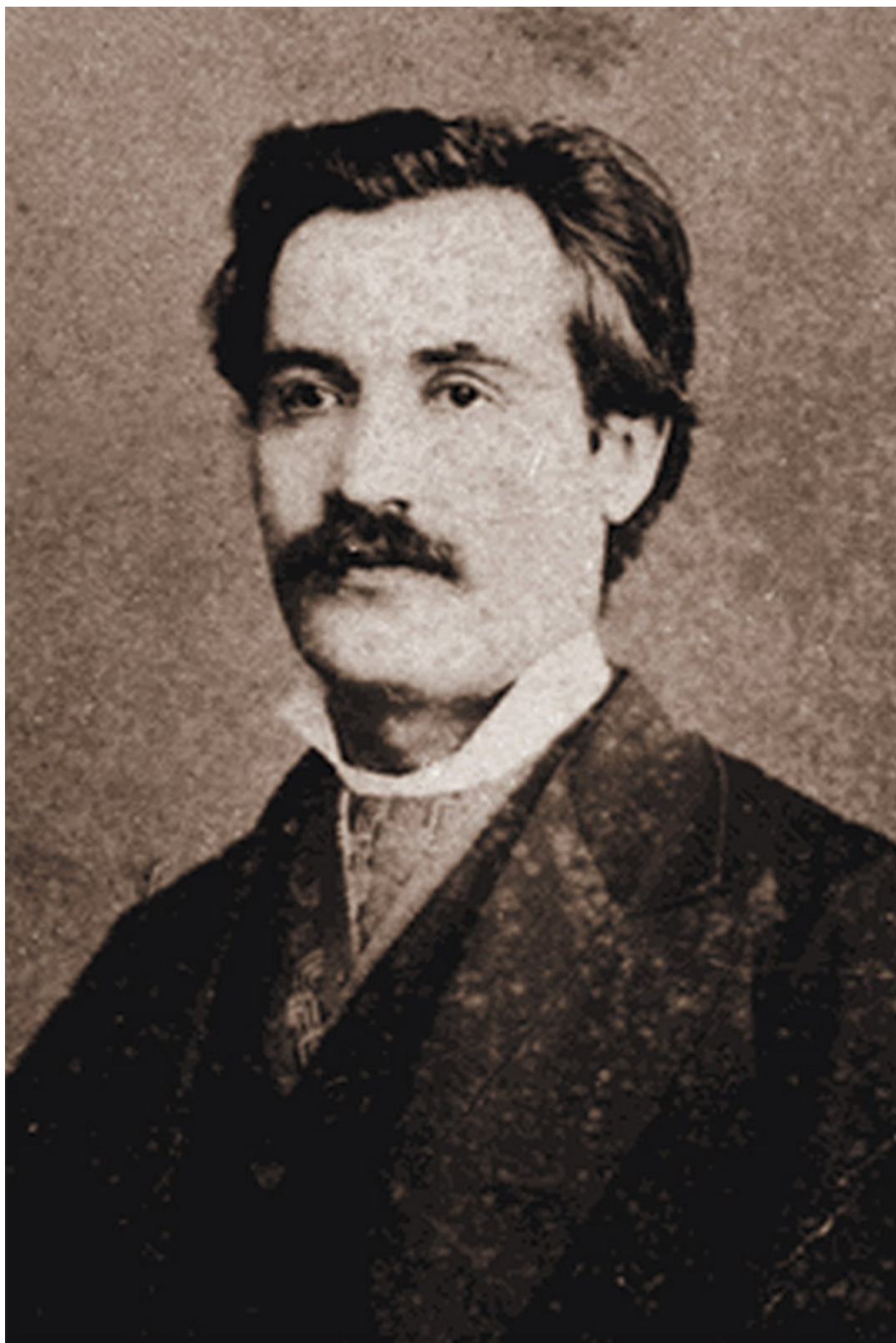

**„PESTER LLOYD” ȘI ROMÂNII DIN
TRANSILVANIA – de Mihai
Eminescu [23 martie 1883]**

Cititorul ce-ar binevoi a se uita din nou la numărul „Timpului” de sâmbătă 13 martie va vedea că, dacă am fi fost profeți, tot n-am fi putut cita mai exact pasajele acele din circulara excelenței sale d-lui Miron Românul cari vor servi presei ungurești ca denunțări și ca puncte de acuzație. În articolul lui „Pester Lloyd” pe care-l reproducem mai la vale se va vedea că pasajele a căror enunțare din partea mitropolitului am reprobato noi sunt exact aceleași cu cari foaia maghiară scoate ochii românilor.

Însă această foaie e cunoscută ca oficioasă, inspirațiunile ei se datoresc unor sorginți din sferele guvernamentale ale Ungariei. Păstrându-ne intenția de-a răspunde la articolul foii oficioase, dăm de astădată apostrofele ei ca o probă cât de mult rău se poate face unui popor întreg prin câteva șiruri necumpănite și inexacte, cum poziția oficială pe care-o ocupă Escelența Sa dă unor neadevăruri o greutate pe care nici un fel de faptă și nici un fel de discurs din timpul adunărilor populare n-o justifică. „Pildele rele molipsind datinele cele bune” am văzut și pe P. S. Sa Episcopul Aradului urmând exemplul dat în Sibii și creându-se, din senin și din nimic, un pretext de persecuție în contra aspirațiunilor legitime ale poporului român.

Deduțiunile pe cari „Pester Lloyd” le face din circulara mitropolitului, punerea în paralelă a cuvintelor prelatului cu pasaje și expresiuni din „Telegraful” -Fundescu bunăoară, un pamflet cotidian fără nici o responsabilitate morală sau politică, va dovedi Î. P. S. Sale că chiar dac' ar fi voit să oprească clerul de la întruniri, conform vreunui ordin ministerial, ar fi avut dreptul s-o facă ca autoritate ecleziastică supremă; dar că nu trebuia, pentru a-și motiva ordinul circular fără umbră de adevăr, pus[ă] în suspiciune legitimitatea cererilor credincioșilor săi. Considerente atât de lipsite de temei încât scriitorii maghiari înșiși, pentru a le da măcar aerul unei probabilități, sunt nevoiți a le documenta prin citațiuni din „Telegraful” -Fundescu ori din

alte foi, mai bine scrise poate, dar despre cari se știe că enunțările lor nu angajează nici o sferă politică și pe nici un bărbat politic.

Lăsăm să urmeze articolul, rezervându-ne a-l comenta în alt rând.

Meetingurile române din Transilvania au produs o mișcare care, de ce merge, de ce atinge cercuri mai întinse, mișcare ce merită cu atât mai mult atențiunea generală cu cât stă în legătură cu aspirațiuni foarte caracteristice. Motivul manifest și imediat al acestor adunări ale românilor transilvăneni e precum se știe discuțiunea în Dietă asupra proiectului de lege privitor la școalele secundare. Conducătorilor românilor nu le era de ajuns că mitropolitul, în numele bisericii sale, a făcut obiecțiuni înaintea Parlamentului în contra acestui proiect de lege; nu, pe lângă aceasta mai trebuiau și manifestațiuni „spontane „ ale „voinței poporului”, cari să dea acelui protest o putere și o eficacitate deosebită. Și-n adevăr! dacă e vorba să relevăm repejunea și preciziunea cu care s-au înscenat meetingurile române din Brașău, Sibiiu, Deva, Cluj, Turda, Cahalm, Făgăraș și din alte locuri, cei ce le-a pus la cale merită desigur toată lauda. Din aceasta putem deduce învățământul important că acest popor se dirige de cătră conducătorii Lui după voința și intenția lor c-o lesniciune care ne pune pe gânduri. Alta e însă intențiunea ce este a realiza prin aceste adunări demonstrative.

Discursurile și rezoluțiunile precum și personajele determinante din aceste meetinguri nu ne lasă nici o îndoială că avem a face cu un nou tour de force al dacoromanismului. Pentru a ne da această probă de putere proiectul de lege al școalelor secundare a fost un pretext numai; resortul veritabil e mânuit de alte puteri cu niște scopuri foarte îndepărtate. În mijlocul certelor noastre parlamentare, adesea meschine, și împresurați de nu mai puțin însemnatele sfezi de zi, pierdem prea adeseori din vedere mersul lucrurilor din

Orientul meridional, și totuși acolo s-a 'nrădăcinat pentru Ungaria, ba poate pentru monarhie (?) o cestiune de existență, care pân' acum nu s-a dezvoltat deloc în favorul nostru.

Despre adunările din urmă ale românilor foile noastre n-au adus decât notițe insuficiente; dar pastoralele mitropolitului, român și ale episcopului din Arad ne învață că avem a face cu manifestațiuni foarte critice. Mitropolitul constată în circulara sa că aceste adunări zgomotoase de popor au luat „o direcțiune și un caracter politic de-așa natură încât nu pot fi decât stricăcioase intereselor de existență ale poporului român”. El ne mai spune că „teoriile” dezvoltate în adunări stau în contradicție cu „patriotismul” și cu respectul ce li se cuvine instituțiilor fundamentale de drept public. Conducătorii adunărilor populare duc poporul „pe-o clină repede” și-l împing „într-o direcțiune care trece marginile loialității”.

Să fie bine înțeles! Mitropolitul român este acela care vorbește astfel în circulară către clerul său propriu. Avem așadar un martor clasic pentru aserțiunile gravante pe care capul bisericii române ortodoxe le-a scris – desigur după informațiuni amănunțite asupra celor petrecute și cu intențiunea cea mai bună. Indignarea cu care-a fost primită această admonițiune de către inteligența română ne întărește în credința veracității acestor enunțări, cari îndealtimele ni se confirmă și din alte sorginți competente (?). Pietrele aruncate în ferestrele rezidenței metropolitane, precum și atacurile fără moderațiune a presei române de dincoaci și de dincolo de Carpați, impertinentul „protest în zale” cu care-a umplut lumea tinerimea română din Sibiu, îndreptat în contra „neadevărurilor tendențioase” cuprinse în pastorala de mai sus dovedesc nu mai puțin turburarea întinsă și adâncă, pe cari le-a produs descoperirile mitropolitului în inițiatorii și complicitățile noului scandal dacoroman. Împrejurarea că procurorul a procedat în contra unora din personajele compromise sporește

numai seriozitatea situațiunii.

Pentru cel ce cunoaște stările de lucruri de dincolo de Țara Moților, precum și din învecinata Românie, fenomenele din urmă nu-i produc nici o surprindere, ci i se prezentă numai ca niște efecte ale unor cauze de mult cunoscute și ades deplorate. La aceste sorginți dar trebuie să ne ducem pentru a ne forma o idee limpede și o judecată exactă asupra mișcării Românilor din Transilvania.

Rădăcinile mișcării de azi ajung pân-la 1848, ba în parte chiar dincolo de-acea eră; dur dorințele și reclamațiunile românilor din Transilvania, au primit o formă mai concretă de la 1867 încoace. Fără consultarea și consențimântul celor mai vechi locuitori ai Transilvaniei, precum conducătorii numesc foarte impropriu poporul lor, s-a făcut atunci pactul dualist între Ungaria și Austria și, ca consecință ulterioară a lui, realizarea uniunii legale a Ungariei cu Transilvania

Românii transilvăneni se 'nfioară atât de acel pact nefast cât și de uniune, pe care-o numesc fuziune inadmisibilă și stăruie într-o politică de pasivitate, încât nu iau parte la alegerile în Parlament, nici la alte acțiuni politice de însemnătate de drept public și toate legile și instituțiunile pe care legislatura ungurească le-a creat de la anul 1867 încoace românii le consideră numai ca de facto și impuse, iar nu ca existând de jure și durabil – obligatorii.

În această politică de abstenență, care nu e în fond decât o stare perpetuă de război în contra legislaturii țării proprii, se crește tinerimea română din Transilvania; ei [î]i servesc sferile inteligente ale acestui popor; această politică o predică toate scrierile și foile românilor, atât de la noi cât și de dincolo, din Regat; aceasta e atmosfera politică în care, de două decenii, trăiesc peste două milioane și jumătate de cetățeni ai statului nostru. Și această atitudine a românilor se 'ntărește încă prin aceea că, conducătorii de azi o pun înaintea ca sfânt patrimoniu al marelui mitropolit

Şaguna.

Acest întâi arhiepiscop și mitropolit român – ortodox, care-a murit în anul 1873, a lăsat (după cum arată d. Slavici) următorul testament poporului său:

„Nici o înțelegere cu maghiarii! Orice înțelegere directă între români și maghiari implică în sine ideea unei acțiuni în contra dinastiei. Toate speranțele românilor se întemeiază numai pe împăratul”.

După aceste idei conducătoare ale politicii române moderne conflictul între rase trebuie menținut în permanență, ba sceleratețea unei asemenea politici de asmuțare merge atât de departe, încât încercările unei înțelegeri pacifice între popoare se consideră ca un act în contra dinastiei. Loialitatea simulată către dinastie nu e în realitate decât o ilustrațiune a cuvântului: „Voim stăpân pe împăratul pentru a nu avea nici un stăpân”.

Din acest izvor răsar apoi ca necesitate naturală toate acele regretabile și culpabile induceri în eroare ale poporului românesc, care din natură chiar e obicinuit de-a se lăsa influențat și dus de bună – voie de alții. Și când, acum vro doi ani, începuse a miji și printre românii din Transilvania un simț mai bun, o pricepere mai sobră a stării de lucruri, conducătorii au pus cea mai puternică pârghie morală pentru ca, în conferința generală a delegațiilor români din mai 1881, să fortifice din nou punctul de vedere al pasivității. Prea bine le-a succedat încă; căci cine poate nega că majoritatea precumpănitoare a așa numitei inteligențe române: preoți, institutori, advocați, cărturari, neguțători, proprietari ș.a.m.d. e plină cu totul de ideile unei aversiuni ostile în contra legilor fundamentale ale țării noastre. Mitropolitul Miron Roman o spune aceasta fără pospai, și el trebuie să-și fi cunoscând oamenii.

Dar încotro țintește această atitudine hotărât ostilă a

românilor transilvăneni? Să se ia sama numai la deciziunile conferenței generale din 1881 și să s' asculte cele mai nouă discursuri și rezoluțiuni ale meetingurilor și oricine se va convinge că pretinsa pasivitate politică are în fond ținte foarte active.

Înainte de toate e vorba de restabilirea uniunii personale între Transilvania și Ungaria sau de recâștigarea autonomiei transilvane; apoi stabilirea acelei egale îndreptățiri pentru români ca, în toate regiunile locuite de ei, numai limba română să fie legal permisă în administrație și jurisdicțiune

(N. B. Aci „Pester Lloyd” se cam întrece. Nu numai, ci și limba română. Nu nur, ci auch).

De acestea se leagă instituirea unei reprezentațiuni române naționale care, după cum se pretinde, ar fi existat din bătrâni și pe care maghiarii și sașii au înlăturat-o în mod criminal.

Se 'nțelege că și părțile rupte în mod arbitrar, partes adnexae, trebuiesc restituite principatului Transilvaniei, pentru ca în chipul acesta să fie gata bastionul pentru Dacia viitoare.

Toate dorințele aceste modeste se găsesc pe larg în Memorandul românilor din Transilvania, care-a fost scos la lume, înzestrat c-un aparat istoric în aparență plin de greutate și care în multe locuri din străinătate a făcut deja efect, și ceea ce-i lipsește acestei scrieri ca ascuțiș și limpezime aceea ne-o spun fără sfială Irredenta română și presa ei din România și din Paris. Ce zicea, în decembrie anul trecut, cu ocazia iubileului Habsburgilor, „România liberă”

? „Austria a sprijinit cu umerii săi clădirea dărâmată a statului unguresc, s-a făcut complice cu despotismul hunc și a menținut pân-în zilele noastre sclavia naționalităților (în Ungaria). Oare dreptatea eternă va mai îngădui mult timp această pată pe care-o aruncă existența acestui imperiu

parazit pe fruntea secolului libertății și civilizațiunii?” Un demn pendent la această obrăznicie este faptul că în școalele României se învață că „Patria Română” cuprinde regiunile „Temesiana „ (Banatul Temișorii), Transilvania, Maramurășul, Crisiana (regiunea Murășului și a Crișului) și Bucovina. În fine foile asmuțătoare de lângă Dâmbovița ajung atât de departe, încât nu mai numesc

Transilvania decât „România de peste Carpați”.

În adevăr trebuie să se mire cineva de liniștea și de răbdarea sferelor noastre conducătoare, și duioasă ne-a părut mai cu seamă, demult încă, acea grijă cu care Ministerul nostru de Esterne și diplomația noastră au căutat a ridica de subsori megalomania dacoromână. Nu numai că țărilor vasale Turciei li s-a creat o poziție suverană ca Regat român și s-a introdus în șirul statelor europene, mai cu seamă prin solicitarea și sprijinul nostru, dar am sacrificat (și aceasta e și mai rău) interesele noastre cele mai vitale politice și economice la Dunărea de Jos și am adus cele mai grele rane țării noastre proprii din curată îngăduință și din grija pentru neastâmpăratul megaloman.

Și pentru toată iubirea și toate sacrificiile culegem azi răsplata sub forma politice de asmuțare a unei Irridente române și a afiliaților ei de la noi. Am uitat că în Orient nu obține cineva succese prin îngăduire și bunăvoință, ci prin putere și strășnicie. Nu se va face oare odată uz de această veche experiență față cu agitatorii și provocatorii români de dincoace și de dincolo de Carpați?

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro